

DOKTORENS BORD

MAVEPROBLEMER

Irritation, eksperimenteren og velfærd i Danmark

CAMILLA BRÆNDSTRUP LAURSEN

„Ondt i maven er ligesom sådan en ting i vores samfund. Om det er, fordi vi lever helt forkert eller lever for stresset, det ved jeg ikke. [...] Det er jo ikke normalt, tænker jeg, at man skal døje sådan med de ting. Jeg tænker bare, at det må være et symptom på noget.“

Refleksionen kommer fra Victoria, som er diagnosticeret med irritabel tyktarm (IBS); en såkaldt „medicinsk uforklaret“ mavelidelse, som anslås at påvirke 11-16 procent af den danske befolkning. I min afhandling, „Gut Trouble. Irritation, Experimentation, and Welfare in Denmark“, analyserer jeg IBS som et kropsligt fænomen, en diagnose og et problem i en dansk velfærds kontekst. Jeg undersøger, hvordan maveproblemer opleves og håndteres af sundhedsprofessionelle og af dem, som lider af dem, ud fra en præmis om, at en antropologisk udforskning af sygdomsfænomener ikke bør underkende vigtigheden af menneskers levede liv og erfaringer.

Min afhandling bygger på 12 måneders feltarbejde, som fandt sted på to ambulante mave-tarm-klinikker og hjemme hos 18 mennesker diagnosticeret med IBS på klinikkerne. Feltarbejdet var til tider udfordret af, at maveproblemerne var tabuiserede, og at mine informanternes uforudsigelige maver og udfordrende livsomstændigheder resulterede i mange aflyste aftaler. Det overraskede mig, hvor forskelligt de sundhedsprofessionelle forstod, diagnosticerede og behandlede IBS. Eksempelvis forstod nogle IBS som en „livsstilstilstand“, som individer selv skulle behandle med motion og fiberrig kost, mens andre behandlede IBS med diætistrådgivning, afføringsmiddel og medicin.

Min afhandling undersøger sygdomskategorien „IBS“: Hvornår er kropslige sensationer „symptomer“? Hvornår er maveproblemer „IBS“? Jeg udfolder, hvordan maveproblemer er sammenvævede med de liv og sociokulturelle omstændigheder, de indgår i. Jeg belyser, hvorfor mennesker går til lægen med maveproblemer, hvordan IBS udfordrer og frustrerer patienter og sundhedspro-

fessionelle, og hvordan de alle eksperimenterer for at begribe, betegne og ikke mindst håndtere denne „gordiske knude“. Som Michael, der har døjet med diarré, forstoppelse og oppustethed i årevis, udtrykker det: „Det er vigtigt for mig, selvfølgelig, både at vide, hvad det er, men også at tingene går fremad. [...] Så før de slynger den der ‘irritabel tyktarm’ ud, så skal vi bare have fundet ud af, hvad der virker.“

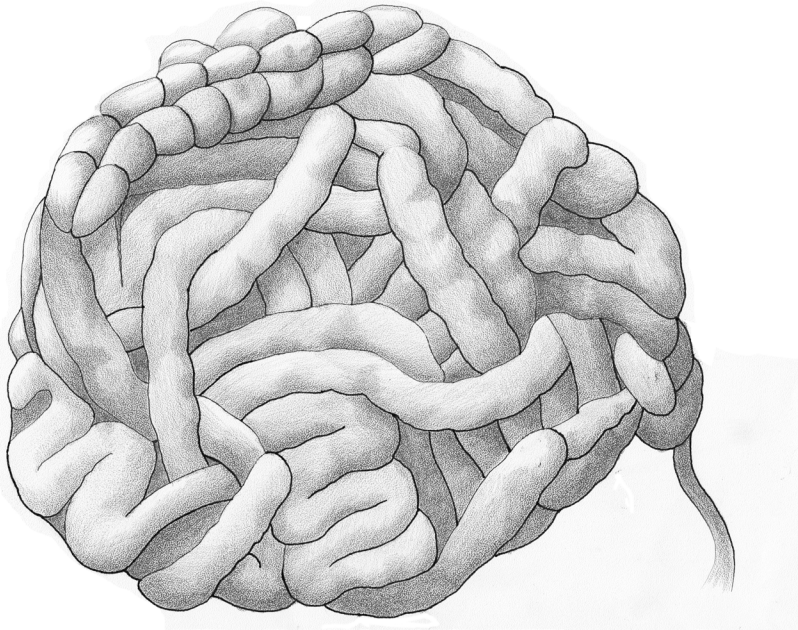

Illustration: Louise Hilmar.

Afhandlingens analytiske bidrag udfoldes gennem tre begreber, som hver især karakteriserer IBS som et mellemrumsfænomen og samfundsmæssigt problem.

Med *irritation* argumenterer jeg for, at mine informanternes maver kalder på opmærksomhed i biosocial forstand: Tarmene er *irriterede*, og de er *irriterende*, fordi de kolliderer med forventninger til „det gode liv“ i et dansk velfærdssamfund. Jeg forstår irritation som en kropsliggjort respons, som på en gang er fysisk, følelsesmæssig og social, men også som et analytisk værktøj til at gentænke selvfølgeligheder og begreber, inspireret af kritisk fænomenologi.

Alieness-within karakteriserer den levede, kropslige oplevelse af IBS. Inspireret af fænomenologiske analyser af forholdet mellem selv og anden, egen og alien (fremmed) argumenterer jeg for, at mine informanternes maver skiftevis fremstår som „mig“, „ikke-mig“ og „ikke-ikke-mig“, og at IBS-diagnosen sjældent gør maveproblemerne mindre ubegribelige eller ukontrollerbare.

Med *fluiditet* karakteriserer jeg IBS som en flydende diagnostisk kategori, der tilskynder patienter og sundhedsprofessionelle til at eksperimentere med idiosynkratiske kombinationer af tre forklarings- og behandlingsstilarter, som jeg kalder „den mikrobielle mave“, „den følsomme hjernemave“ (the mindful gut) og „livsstilsmaven“. Herigennem navigerer patienter og sundhedsprofessionelle i komplekse forståelser af flydende grænser mellem krop, sind og miljø.

Overordnet argumenterer jeg for, at forståelsen af IBS som „et symptom på noget“ hænger sammen med mavelidelsens status som „matter out of place“ og „matter in-between“ i en dansk velfærdskontekst. IBS passer ikke ind i hverdagsliv eller -samtaler, i biomedicinske modeller eller på hospitaler, hvor IBS ofte anses som en ufarlig „tilstand“ blandt „alvorlige“ sygdomme. Som et levet, kropsligt fænomen er IBS dog ikke blot „out of place“; det understreger porøse grænser og gråzoner, eksempelvis mellem „syg“ og „rask“, „social“ og „biologisk“, „krop“, „sind“ og „verden“.

Note

Forsvar: Den 15. maj 2023. Afdeling for Antropologi, Aarhus Universitet.